

LBBIS

We know
books

OSAMU DAZAI

AMURG

Traducere din limba japoneză
și note de Angela Hondru

ALICE
BOOKS

2022

|

Mama lua micul dejun în sufragerie. Am auzit un țipăt slab și am crezut că a găsit ceva în supă.

— Un fir de păr? am întrebat-o.

— Nu.

A mai sorbit o lingură de supă, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Apoi a întors privirile spre cireșul înflorit care se zărea prin fereastra bucătăriei și, din poziția aceea, și-a mai strecurat niște supă între buzele gingașe. Nu exagerez deloc folosind cuvântul „strecura”. Are un fel de a mânca ce pare a sfida codul bunelor maniere prescris de revistele pentru femei.

Naoji, fratele meu mai mic, mi-a spus odată, la un pahar:

— Nu înseamnă că ești aristocrat numai pentru că ai un titlu. Există persoane minunate, înzestrate natural cu noblețe. Cei ca noi, care beneficiază doar de titlu, nici măcar nu sunt nobili adevărați. De exemplu, nu e Iwashima – fostul meu coleg de școală, conte de altminteri – mai vulgar decât orice codoș nenorocit care frecventează cartierul plăcerilor din Shinjuku? Și ce penibil a fost la nunta lui Yanai, fratele mai mare al unui prieten din școală! Nătărăul s-a îmbrăcat în smoching. Să admitem că așa trebuia să se îmbrace... dar ce greață mi s-a făcut când l-am auzit pe idiot rostindu-și toastul cu îngâmfare. Cuvinte alese, dar goale de orice simțământ. Fandoseala lui nu poate fi considerată decât impertinență și asta n-are nicio legătură cu rafinamentul. Chiar și mulți dintre cei care-și închiriază case elegante în plin centru nu sunt cu-adevărat nobili, ci mai degrabă cerșetori de elită. Adevărații nobili nu-și dau aere, așa cum face Iwashima. Chiar și în familia noastră, mama a rămas singurul reprezentant nealterat al adevăratei aristocrații. Are un farmec aparte, care nouă ne lipsește.

Să luăm ca exemplu felul în care mama mănâncă supa. Noi am fost învățați să ne aplecăm

ușor deasupra farfuriei, să luăm puțină supă în lingură și să ducem la gură marginea lingurii. Însă mama își sprijină ușor degetele de la mâna stângă pe muchia mesei și stă țeapănă, abia privind la farfurie. Bagă repede lingura în supă și – sprintenă și grațioasă ca o rândunică – o duce apoi la gură în unghi drept. Soarbe supa, din vârful lingurii, fără pic de zgomot. Privind inocent în jur, flutură lingura ca pe-o aripioară, fără să scape o picătură și fără să atingă farfuria. Nu cred că așa scrie în codul bunelor maniere că se mănâncă supa, dar mie-mi place foarte mult și o consider pe mama absolut originală. De fapt, e surprinzător ce gust bun are supa atunci când o mănânci în felul mamei. Mi se pare mult mai gustoasă când stai drept la masă, decât când te uiți în ea. Nefiind decât o cerșetoare de elită – cum spunea Naoji –, sunt incapabilă să mănânc cu îndemânarea mamei. Prin urmare, mă aplec asupra farfuriei, sobră, așa cum cere eticheta.

Felul în care mănâncă mama, nu numai supă, ci orice, este de neîntâlnit în codul bunelor maniere. De exemplu, când avem carne la masă, o taie pe toată bucățele, folosind cuțitul și furculița. Dă apoi cuțitul deoparte, apucă furculița cu mâna dreaptă și străpunge, fericită,

o bucățică după alta. Când mâncăm pui, noi ne dăm osteneala să desprindem carnea de pe os fără să facem nici cel mai mic zgomot în farfurie, pe când mama, cu un aer nonșalant, ia osul cu vârful degetelor și trage cu dinții carnea de pe el. Mănâncă uneori cu mâna chiar și șunca sau cârnații cu legume de la prânz, apucându-le cu o iuteală uluitoare. Astfel de gesturi necivilizate mi se par nu numai încântătoare, ci și profund senzuale când îi aparțin mamei. Zău că e originală!

— De ce crezi tu că sunt atât de bune găluștele de orez? m-a întrebat mama odată. Pentru că sunt făcute cu mâna.

Și eu m-am gândit de multe ori că mâncărurile au gust mai bun dacă le mănânci cu mâna, dar m-am abținut să fac așa ceva de teamă ca nu cumva o cerșetoare de elită ca mine să n-o imite prost pe mama. Asta ar fi însemnat că n-aș mai fi fost decât cerșetoare pur și simplu.

Fratele meu Naoji spunea că nu ne putem măsura cu mama și uneori simt cum mă cuprinde disperarea când îmi dau seama cât e de greu s-o imiți. Într-o seară superbă cu lună, la începutul toamnei, stăteam cu mama în grădina din spatele casei de pe strada Nishikata. Ne odihneam în chioșcul de la malul iazului și

discutam, amuzate, despre pregătirile de nuntă ale vulpilor și șoarecilor. Mama s-a ridicat brusc și a intrat printre tufele înflorite. M-a strigat, râzând, dintre florile albe.

— Kazuko, ce crezi că fac acum?

— Culegi flori.

— Fac pipi, a spus ea râzând cu poftă.

Nici măcar nu se lăsase pe vine. Aveam senzația că eu nu eram capabilă să imit acel ceva adorabil care-i aparținea doar ei.

Fac o digresiune, dar vreau să mai menționez că am citit nu demult într-o carte că, în timpul monarhiei franceze, doamnele de la curte urinau fără jenă prin grădinile palatului sau prin colțurile coridoarelor. Pe mine mă farmecă pur și simplu asemenea gesturi naturale și mă întreb dacă mama nu se numără cumva printre ultimele aristocrate veritabile.

Revin la supa de dimineață. La un moment dat, mama a scos un țipăt scurt. Când am întrebat-o dacă a găsit un fir de păr, a negat.

— Poate am sărat-o prea tare, am zis eu.

Dimineață, am pregătit *consommé* de mazăre dintr-o conservă americană pe care o găsisem printre provizii. Nu prea aveam încredere în talentele mele de gospodină.

— Ai preparat-o foarte bine, m-a asigurat mama, serioasă.

Apoi a mâncat cu mâna niște găluște de orez învelite în plante de mare.

Nu mi-a plăcut niciodată micul dejun și nu mi se face foame înainte de ora zece. Azi-dimineață am reușit să termin supa cu chiu, cu vai. Mi-am pus apoi niște găluște în farfurie și le-am zdrobit cu bețișoarele. Am luat câte o bucățică, ținând bețișoarele în unghi drept, așa cum ține mama lingura când mănâncă supă. Înghițeam puțin câte puțin, de parcă hrăneam o păsărică. Pe când mă moșmondeam cu mâncarea, mama terminase deja. S-a ridicat și s-a rezemat de peretele în care bătea soarele. M-a privit o vreme în tăcere.

— Kazuko, nu așa se mănâncă. Ar trebui să faci din micul dejun masa cea mai plăcută a zilei.

— Ție îți place, mamă?

— Nu contează. Nu mai sunt bolnavă.

— Nici eu.

— Nu e-n ordine, Kazuko, zise mama, dând din cap și zâmbind trist.

Acum cinci ani am căzut la pat din pricina unei afecțiuni pulmonare, deși am fost perfect conștientă că mi-o făcusem cu mâna mea.

A trecut. Recentă boală a mamei, însă, a fost un adevărat supliciu. Și totuși, ea nu se gândea decât la mine.

Am scos un țipăt scurt.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă mama, de data asta.

Am schimbat câteva priviri, nici nu ne trebuia mai mult ca să ne înțelegem. Am chicotit ușor și chipul mamei s-a destins într-un zâmbet.

De câte ori mă apăsa vreun gând tulburător, îmi ieșea de pe buze țipătul acela ciudat. Îmi amintisem, fără să vreau, evenimente legate de divorțul meu de acum șase ani. Oare de ce țipase mama? Imposibil să-și fi amintit și ea ceva penibil din trecutul ei. Și totuși era ceva...

— De ce ți-ai adus aminte adineauri, mamă?

— Am uitat.

— Ceva în legătură cu mine?

— Nu.

— Cu Naoji?

— Da.

Plecă puțin capul și rectifică:

— Poate că da.

Fratele meu se înrolase pe când era încă student și fusese trimis pe o insulă din sudul Pacificului. Însă războiul se terminase și noi

nu mai primiserăm nicio veste de la el. Mama se resemnase la gândul că n-o să-l mai vadă niciodată. Eu nu aveam însă o asemenea premoniție. Eram absolut convinsă că o să-l vedem cât de curând.

— Am crezut că m-am împăcat cu gândul, însă, pe când mâncam supa aia delicioasă, pregătită de tine, mi-am amintit de el fără să vreau. Ar fi trebuit să fiu mai bună cu el.

Când a intrat la liceu, Naoji a început să citească foarte mult, însă în același timp ducea o viață dezordonată, dându-i mamei multe bătaii de cap. Cu toate astea, în timp ce-și mânca supa, mama a scos un țipăt ușor cu gândul la el. Am început să înfulec, furioasă, simțind că-mi ieșeau scânteii din ochi.

— Stai liniștită! Naoji e bine. Ticăloșii ca el nu mor cu una, cu două. Cei care mor sunt buni, blânzi și frumoși. Pe Naoji poți să-l bați soră cu moartea, că tot nu-și dă ultima suflare.

Mama zâmbi.

— Asta înseamnă că tu o să mori de tânără. Mă necăjea.

— De ce? Sunt rea și urâtă. O să trăiesc până la optzeci de ani.

— A, da? Atunci eu o să trăiesc până la nouăzeci.

— Zău? am zis, puțin stânjenită. Ticăloșii trăiesc mult. Oamenii frumoși mor de timpuriu. Mamă, tu ești frumoasă, dar aș vrea să trăiești până la adânci bătrâneți.

Intrasem în panică și nu știam ce să mai spun.

— Nu mă mai necăji.

Atât am mai avut putere să spun. Buza de jos a început să-mi tremure și ochii mi s-au împăienjenit de lacrimi.

Am să vă vorbesc acum despre șarpe. Într-o după-amiază, cu patru-cinci zile în urmă, copiii din vecini au găsit vreo zece ouă de șarpe ascunse lângă țăruii gardului. Sustineau că sunt ouă de viperă. Atunci mi-am dat seama că, dacă din ouăle acelea vor ieși vipere, n-o să mai putem sta liniștiți în grădină.

— Să le ardem! am propus eu.

Copiii m-au urmat, țopăind de bucurie.

Am adunat cu toții frunze și vreascuri și le-am dat foc. Am azvârlit ouăle în foc, unul după altul. Însă nu ardeau. Copiii au mai aruncat frunze și crenguțe peste flăcări, pentru a le înteti, dar ouăle nu ardeau și pace.

Fata de la gospodăria din capătul drumului a venit până la gard și ne-a întrebat, râzând, ce făceam.

— Ardem niște ouă de viperă. Ne e frică de vipere.

— Cât de mari sunt ouăle?

— Cam de mărimea ouălor de prepeliță... și foarte albe.

— Atunci sunt ouă de șarpe obișnuit. Nu sunt de viperă. Să știți că ouăle nu ard prea ușor, zise fata râzând cam ciudat și își văzu de drum.

Focul a ținut cam jumătate de oră, dar ouăle n-au ars. I-am pus pe copii să le scoată din jar și să le îngroape sub prun. Am adunat niște pietricele care să le servească drept piatră funerară.

— Să ne rugăm cu toții.

Am îngenuncheat și mi-am împreunat mâinile. Copiii, ascultători, au îngenuncheat în spatele meu și au început să se roage. M-am despărțit apoi de ei și am urcat încet treptele de piatră. Mama stătea pe ultima, la umbra unor glicine.

— Nu trebuia să faci așa ceva!

— Am crezut că erau ouă de viperă, însă erau doar de șarpe. Oricum, le-am înmormântat cum se cuvine. Ce rost are să te mai frământți?

Mă simțeam tare prost că mă văzuse mama.

Mama nu e superstițioasă, dar îi e teamă de șerpi de când a murit tata, cu zece ani în urmă, în casa de pe strada Nishikata. Cu câteva clipe înainte de a muri el, mama a văzut lângă pat ceva negru și subțire și a crezut că e o sfoară. S-a aplecat, firească, să o ridice... era însă un șarpe. Acesta s-a strecurat pe coridor și dus a fost. Numai mama și unchiul meu, Wada, l-au zărit. S-au uitat unul la altul, dar n-au spus nimic, de teamă să nu tulbure ultimele clipe ale tatălui meu. De aceea, nici eu, nici Naoji (care se afla întâmplător în cameră) n-am știut nimic despre șarpe. Însă am văzut cu ochii mei, în seara în care a murit tata, șerpi încolăciți pe copacii de la marginea heleșteului din grădină. Acum am douăzeci și nouă de ani. Prin urmare, când a murit tata, cu zece ani în urmă, aveam nouăsprezece și nu mai eram copil. Au trecut zece ani, însă am și acum proaspăt în minte tot ce s-a întâmplat atunci și sunt sigură că nu m-am înșelat. Mă plimbam pe lângă heleșteu cu intenția de a culege flori pentru slujbă. M-am oprit lângă niște azalee și am zărit un șarpe încolăcit pe vârful unei ramuri. Am fost uimită pe moment. Dar, când mă pregăteam să tai o crenguță detrandafir din tufa alăturată, am văzut și acolo un